

Høringssvar BFE - Livslang læring i nord (Arbo-utvalget)

Innledning

Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE) viser til rapporten Livslang læring i nord, og takker for muligheten til å komme med innspill. Rapporten er godt skrevet og peker på mange muligheter, utfordringer og avveininger. Vi ser med forventning fram til å delta i UiTs satsning på livslang læring, og mener det er vesentlig at UiT foretar noen retningsvalg.

Innenfor eksisterende rammer har fakultetet utviklet flere tilbud vi omtaler som etter- og videreutdanning. Dette omfatter både erfarings- og samlingsbaserte masterprogrammer og skreddersydde enheter på oppdrag fra samarbeidspartnere. I tillegg har vi nettbaserte årsheter, som fra høsten bygges ut til en virtuell bachelor. Vi har derfor et godt erfaringsgrunnlag for hva som fungerer godt og hvor det er mer krevende.

Et kjernespørsmål for universitetets arbeid med livslang læring er om EVU-tilbudet skal utvikles i tillegg til og adskilt fra grunnutdanningene eller som en integrert modell, der en tilstreber å gjøre utdanningstilbud tilgjengelig for flere kategorier utdanningssøkende. Arbo-utvalget kommenterer denne problemstillingen, også i de dilemmaene de skisserer. Når det kommer til mulige tiltak og organisasjonsmodeller, kommer likevel dette spørsmålet i bakgrunnen.

Livslang læring forutsetter studietilbud til et mangfold av studentgrupper utover campus-studenter på 18-25 år som studerer på heltid. Dette forutsetter økt fleksibilitet i studietilbudet, i form av nettbaserte og samlingsbaserte kurs, gjerne med løpende opptak, samt større valgfrihet i emnesammensetning. Etablerte bachelor- og mastergradsprogram er i hovedsak tilpasset unge campusstudenter. Om slike tilbud skal nå ut til flere studentgrupper, forutsetter det enten systematisk omlegging og tilpasning i etablerte studieprogrammer, eller at det bygges opp særskilte program skreddersydd for slike grupper.

Et sentralt strategisk linjevalg er dermed om en går for en todelt modell, der tradisjonelle programmer og EVU er separate løp, eller en integrert modell, der EVU-tilbudet integreres i programtilbudet. Uansett hvilken av disse hovedstrategiene som velges, vil ambisjonen om at UiT skal bidra til å løse samfunnsoppdraget om livslang læring kreve betydelig innsats. BFE tror at en integrert modell, selv om den kan representere større organisatoriske utfordringer, vil gi de beste muligheter til å realisere denne ambisjonen. En viktig grunn til dette er at undervisningsprogrammene uansett må bringes over til en digital plattform. Slik korona-situasjonen har vist, er dette praktisk gjennomførbart. Samtidig har denne erfaringen demonstrert at en bedre utnyttelse av mulighetene i digitale verktøy, i kombinasjon med tradisjonelle læringsformer, krever en mer systematisk opplæring og systemutvikling.

I BFEs svar på de enkelte spørsmålene i høringen ligger dette standpunktet til grunn. De innspillene vi kommer med er derfor i hovedsak orientert mot en langsiktig strategi for å utvikle en integrert modell. På kort sikt kan det likevel være aktuelt med tiltak som styrker EVU-tilbudet særskilt. Disse bør likevel utformes slik at de støtter opp om et langsiktig mål om livslang læring i en integrert modell.

Høring - tiltak

Høringssvarene fokuserer på de foreslåtte tiltakene i rapporten. (s.25-31).

1. Hvilke tiltak vil dere fremheve som sentrale for å øke aktiviteten innenfor livslang læring ved deres enhet?

Rapporten inneholder en utmerket analyse av de sentrale byggesteinene for en helhetlig tilnærming av fleksibel utdanning og livslang læring (s. 25-31). Her drøftes åtte tiltaksområder på ulike nivå i organisasjonen som må styrkes og samordnes om universitetet skal kunne ivareta livslang læring på en god måte. Alle tiltakene som nevnes er relevante og viktige på forskjellige måter, og hører med i en helhetlig plan. For BFE-fakultetet er det likevel enkelte tiltaksområder som er gode startpunkter, særlig i lys av omleggingen til digital undervisning under korona-pandemien. Dette gjelder særlig områdene Faglig ledelse og undervisningsressurser og Pedagogisk-teknisk utviklingsarbeid. Overgangen til digital undervisning har krevd betydelig ekstra innsats, og har ført til slitasje i deler av organisasjonen. I denne situasjonen er det viktig å holde fokus på hvordan vi løser kjerneoppgavene på en god måte, blant annet ved sterk faglig ledelse og effektiv utnyttelse av ressurser. Her representerer overgangen til digitale undervisningsverktøy en viktig del av løsningen. Likevel krever dette betydelig tilrettelegging og utviklingsarbeid for at mulighetene i de digitale plattformene skal kunne utnyttes på en god måte.

Slik BFE ser det, er det for disse tiltaksområdene ikke hensiktsmessig å skille mellom campusbasert undervisning og fleksibel utdanning. For at en skal betjene ulike studentgrupper på gode måter, vil det likevel være nødvendig med betydelig nybrottsarbeid innen tiltaksområdene Infrastruktur og Administrative støttesystemer og prosedyrer. I pågående utvikling av digitale undervisnings, der fakultetet allerede har en betydelig aktivitet, representerer svakheter og underdimensjonering i UiTs infrastruktur og teknisk-administrative systemer viktige flaskehalser.

For tiltaksområdet Incentivsystemer, kan noen av de nevnte forslagene lett komme til å virke mot sin hensikt. Individuelle eller gruppebaserte incentivordninger kan bidra til å øke oppmerksomhet og innsats for utvikling av fleksible utdanninger. I mange fagmiljøer vil likevel de fleste allerede arbeide overtid, slik at nye incentivordninger bidrar til å flytte oppmerksomhet fra etablerte oppgaver til EVU-relatert innsats. Den sentrale forutsetningen for å lykkes med systematisk arbeid for fleksibel utdanning og livslang læring er ikke mangel på motivasjon hos medarbeiderne. Det må etableres stabile økonomiske rammer for denne virksomheten slik at den kan planlegges og bemannes som en ordinær del av virksomheten.

Commented [TM1]: Dette (i gult) framstår som uklart for meg

2. Er det andre tiltak som enheten vil fremheve for å stimulere til økt aktivitet innenfor satsningsområdet?

Rapportens kapittel 4. utfordringer og veivalg (s.18-24) gir en god analyse av utfordringene i feltet og UiTs posisjon og muligheter. I delkapitlet om veivalg (22) drøftes 4 sentrale dilemma. Sett fra BFEs side, representerer særlig det første dilemmaet et viktig strategisk valg for UiT. Utvalget presenterer dette som en motsetning mellom 'mainstreaming', som innebærer at fleksible utdanninger og livslang læring betraktes som en del av den ordinære virksomheten, og innovasjon, som innebærer at det trengs en helt annen måte å drive utdanning. Slik det framgår over, er BFE av den oppfatning at livslang læring må

betraktes som en del av den ordinære virksomheten (mainstreaming). Uten en slik forankring i linja, vil det ikke være mulig å betjene alle studentgrupper og utdanningsbehov på en god måte. Likevel er det elementer i det rapporten omtaler som innovasjon som også må inkluderes i en slik modell. I mange tilfeller vil fleksible studier forutsette tettere arbeidslivsamarbeid, annen kompetanse, arbeidsform og organisering enn i dag. Universitetene må bli mer innovative og responsive, også i de ordinære campusbaserte programmer. Vi må være i stand til å svare på eksterne forespørsler og utlysninger, gi rom for entreprenørskap og følge opp eksterne samarbeidspartnere og kunder på en profesjonell måte. En slik virksomhet gir uten tvil mange utfordringer til eksisterende programmer og arbeidsformer. Likevel må organisasjonen settes i stand til å møte disse i større grad. Slik rapportens drøftinger av tiltak viser, må noen av disse rette seg mot enhetene og de enkelte programmene, mens andre innebærer styrking av administrative strukturer og sentrale støtteenheter.

De tre øvrige dilemmaer rapporten nevner er om universitetenes satsing på livslang læring skal være campusbasert eller virtuelt, om den skal ha en regional orientering eller et bredere geografisk innsatsfelt og om utdanningen skal tilbys gratis eller som betalingstjeneste. Selv om dette kan være vanskelige valg, kanskje særlig på et overordnet plan, vil UiTs utdanningstilbud på ulike måter dekke hele spekteret av det mulighetsrommet som her trekkes opp. Som grunnlag for en overordnet strategi for UiT, vil vi likevel anta at en må videreutvikle campusene til viktige arenaer for kunnskapsutveksling og læring, samtidig som en legger til rette for digitale og virtuelle lærings- og arbeidsformer.

At UiT må fortsette og videreutvikle sin rolle som regional utviklingsaktør, slik det allerede er nedfelt i Drivkraft i Nord, er heller ikke omstridt. Selv om en kan drøfte muligheten for en tydeligere strategi for Nordområdene og Arktis i en slik sammenheng, vil en generell satsing på et videre internasjonalt utdanningsmarked være lite aktuelt. Når det gjelder om utdanning er gratis eller tilbys mot betaling, er dette selvsagt et viktig prinsipielt utdanningspolitisk spørsmål. Selv om UiT skal delta i den diskusjonen, er det samtidig et praktisk og teknisk spørsmål, der UiT må være i stand til å levere uansett hvordan tjenesten betales. Det sentrale i den sammenheng er ikke prinsippene, men at produksjon og leveranse av utdanningstjenester finansieres på en god og langsiktig måte.

I sitt siste kapittel skisserer rapporten tre ulike modeller for UiTs videre arbeid med fleksibel utdanning og livslang læring. De tre modellene, som til en viss grad er bygd opp rundt de fire dilemmaene nevnt ovenfor, er kalt 1. Tilgjengeliggjøring, 2. Regional Kompetanseheving og 3. Kommersialisering. Arbeidsutvalget framhever at disse modellene ikke skal oppfattes som endelige, og at elementer fra hver av dem kan kombineres på ulike måter. De synspunktene vi har fremhevet over, kan her oppsummeres som en fjerde, integrert modell. Den sammenfaller i stor grad med utvalgets modell, siden fleksible utdanninger og livslang læring må forankres i linja og ta utgangspunkt i eksisterende fagmiljøer og programtilbud. Likevel vil den måtte tilrettelegge for UiT som en regional utviklingsaktør, der utdanningstjenesten skal tilrettelegges for alle utdanningssøkende i regionen. Siden deler av disse utdanningstjenestene må opparbeide relasjon til sterke aktører og formidles i kommersielle markeder, må UiT utvikle enheter med infrastruktur og kompetanse til å møte dette på en profesjonell måte.

3. Rapporten skisserer UiT som en nasjonal pilot for livslang læring. Hva bør inngå i en slik pilot?

I dagens situasjon er det bygd opp integrerte modeller for livslang læring innen noen profesjonsfag, for eksempel helsefagene og lærerutdanninga. En pilot for UiT kan bygge på og utvide en slik modell også for ikke-profesjonsrettede fag. En integrert modell, der utdanningsbehovet over hele karriereløp er et ansvar for de enkelte utdanningsprogram, vil være krevende og forutsetter tiltak på mange nivåer.

Det vil derfor være uhensiktsmessig å satse bredt for å dekke hele UiT i første omgang. I stedet kan en gå trinnvis fram, der noen fag og fakulteter inngår i første fase. En slik satsing må også ha deltakelse fra sentraladministrasjonen og Result. Vi tenker også at en pilot vil kunne gi avklaringer når det gjelder emne- og programdesign på en digital plattform, pedagogiske opplegg og tilrettelegging for ulike brukergrupper, samt hensiktsmessige kombinasjoner av digitale og samlingsbaserte læringsformer.

4. De fleste tiltakene kan innføres i både nåværende og evt. justert organisasjonsform. Hva bør vektlegges når man avgjør hvordan arbeidet med livslang læring skal organiseres fremover?

Innenfor en strategi der en integrert modell er målet, må Livslang læring realiseres med utgangspunkt i den nåværende organisasjonsform, der hovedansvaret ligger til utdanningsprogrammene. Likevel må organisasjonen styrkes for at enhetene blir bedre rustet for å bygge mer fleksible utdanningstilbud og betjene studentgrupper med ulike behov. Vi tror ikke etablering av sentral enhet med faglig ansatte (som et universitet i universitetet) vil være hensiktsmessig. Likevel kan det tenkes at en sentral enhet som koordinerer samarbeid med eksterne partnere og markedsføring av tilbud vil være fornuftig.

Forankring i fagmiljø og nær tilknytning til ordinære studietilbud tror vi er viktig. Allerede når vi etablerer nye studieprogram bør vi starte planleggingen av livslang læring og EVU-tilbud innen fagområdet.

Vi ser også at Livslang læring og EVU kan bestå av veldig ulike tilbud, alt fra fleksible enkeltemner til større undervisningspakker på oppdrag fra kunder. Det er ikke sikkert at den samme organisasjonsform passer for alle enheter og utdanningstilbud. Noen tilbud organiseres best innen dagens strukturer lokalt på fakultet og institutt, mens andre større prosjekter kanskje trenger involvering fra flere fakultet og kanskje noe sentral koordinering.

Uavhengig av valg av modell må en realitet være klar: En stor satsning over hele institusjonen forutsetter omfattende ressursbruk, både faglig og administrativt. Hvis det ikke er mulig å gjøre for mye utenfor (i tillegg til) eksisterende rammer, må UiT gjøre strategiske valg mhp hvilke av dagens tilbud som skal fases ut og legges ned.

Det finnes allerede et omfattende og svært nyttig mal-verk som skal benyttes ved utarbeiding og oppretting av nye fagtilbud. For å ivareta den framtidige etterspørselen etter tilbud definert som livslang læring, bør dette mal-verket innehold et punkt hvor fagmiljøet har tenkt gjennom og plassert det tilbudet som ønskes opprettet i et livslangt læring-perspektiv.

5. Hvordan vil fakultetet/enheten jobbe med å følge opp rapporten og føringene i bl.a. Stortingsmelding 14 (2019-2020)?

Det er allerede etablert en omfattende portefølje av tiltak ved BFE i form av enkeltemner, erfaringsbaserte mastergradsprogram og nettbaserte tilbud. Samtidig har BFE en rekke utviklingsprosjekter der en arbeider konkret med utvikling av fleksible utdanningstilbud og digitale læringsformer. Selv om dette arbeidet vil fortsette, støter vi her an mot begrensninger i finansieringsmuligheter så vel som UiTs teknisk-administrative systemer og ressurser. Det er god tilgang på finansiering av utviklingsmidler, blant annet fra Diku. Her er de fleste ressurspersoner som har interesse og kompetanse til å utvikle og gjennomføre slike prosjekter allerede fullbooket. Samtidig er finansieringsmuligheten i stor grad rettet mot utvikling av emner, mens finansiering av drift er usikker. Uten overordnede strategisk planlegging, systemutvikling og praktisk tilrettelegging fra UiT, vil den videre utvikling innen dette feltet bli hemmet.

Høring – økonomiske ordninger

Spørsmål 6-10 er drøftet og besvart i andre deler av dette notatet.

Commented [BF2]: Spørsmålet egentlig ikke besvart

